

Eksempel på dansk-historie forløb og DHO

Forløb, vejledning og elevernes egne problemformuleringer

Man kan opfatte DHOen som en øvebane for elevernes arbejde med faglige undersøgelser, skriveproces og formidling i en akademisk genre. Det betyder at eleverne med fordel kan sættes til at få erfaringer med afgrænsninger, problemformuleringer, materialevalg, skriveproces med vejledning, formulering af længere tekst med faglige argumentation, opmærksomhed på fejlkilder osv. Gennem vejledningen kan eleverne derfor ledes til at afprøve en faglige undersøgelse, det svære valg af problemformulering og genstande for deres analyse, og det kan stilladseres ud fra den ramme som det tilknyttede undervisningsforløbs tekster og analyser giver.

Birgitte Darger, Christianshavns Gymnasium

Indholdsfortegnelse

DHO med elevernes egne problemformuleringer.....	2
Om forløb, undersøgelse og skriveproces.....	2
Vejledning i at lave problemformulering.....	2
Problemformuleringer elev-eksempler.....	3
Evalueringsark forslag	6

DHO med elevernes egne problemformuleringer

Om forløb, undersøgelse og skriveproces

Forløbet i dansk og historie udgør et stillads for elevernes egen fordybelse. Koblingen til elevernes eget valg af fokus for deres undersøgelse kan ske på mange måder fx:

- Man kan undervejs lade eleverne problemformulere ud fra de lærervalgte tekster og på den måde øve sig i at fokusere og undre sig.
- Man kan som lærer i undervisningen eksplicitere hvordan forløbets materiale og analyser kan bruges som svar på faglige spørgsmål/problemformuleringer.
- Man kan vise eleverne eksemplariske problemformuleringer, fx dem der kunne være baggrund for dansk/historie-lærernes valg af det aktuelle forløb og tekster.
- Giver man overskrifter på forløbets timer og del-emner vil disse kunne styre og stilladsere elevernes egne afgrænsninger og problemformuleringer
- Det er samtidig en god idé at lade eleverne skrive en analyse af en af de lærervalgte tekster fx som en danskopgave med fordybelsestid. Med lærer- eller elevfeedback og mulighed for genanvendelse i selve DHOen vil eleverne derefter være godt på vej mod både problemformulering og skrivning med faglig argumentation. En sådan delopgave vil kunne inspirere dem til at vælge fagligt fokus på baggrund af fordybelse, give dem oplevelsen af at mestre en del af opgaven, og de vil få erfaring med at redigere efter vejledning.
- Skriftlighedsforløbet i dansk kan meningsfuldt knyttes hertil jvf vejledningen i dansk

Vejledning i at lave problemformulering

Problemformuleringer kan opstilles på flere måder:

- En model der er brugbar i alle fag, er en opstilling af et overspørgsmål og dernæst en række underspørgsmål. Eleverne øver at stille underspørgsmålene som nogle der skal undersøges for at kunne svare på det overordnede. Det er vigtigt at de trænes i at forstå denne sammenhæng.
- Man kan anbefale at det sidste underspørgsmål lægger op til en syntese mellem de øvrige spørgsmål sådan at det tydeliggøres at underspørgsmålene samlet skal bruges til at svare nuanceret på overspørgsmålet.
- Når eleven skal lave sin problemformulering, må han/hun sættes til at undre sig. Overspørgsmålet bør rumme en undren eller en problemstilling, en kontrast eller et dilemma. Vejledningen i at problemformulere består derfor i at lade eleverne zoome ind fra forløbets tematikker og tekster ved at de undrer sig, opstiller interessante problemstillinger og prøver at formulere en brugbar problemformulering og vælger materiale.
- Læreren kan i vejledningen spørge fx: hvorfor er det interessant at undersøge lige netop det her? Hvilken viden skal du bruge for at kunne svare på dette? Hvad skal du undersøge gennem analyse og hvad skal du undersøge ved at læse andres analyser? Hvad kan de valgte materialer bruges til at svare på? Hvad kan du ikke bruge dem til at svare på?

Det er altså grundlæggende spørgsmål i faglige og akademiske undersøgelser og rummer også hvad man kunne kalde basale videnskabelige overvejelser.

Centralt er at eleven opnår erfaringer med hvordan undersøgelsen kan sammenfattes og hvordan de enkelte dele kan bruges i forhold til hinanden i en faglig argumenterende skriftlig opgave.

I tilknytning til en sådan problemformulering med overspørgsmål og tilhørende underspørgsmål kan komme de overvejelser om blandt andet fremgangsmåde (fx fremstillingsformer og taksonomier) som også "pentagonen for den faglige opgave"s fem kasser viser.

Betragtet som en øvebane vil eleverne (og lærerne) naturligvis opleve at deres problemformuleringer ikke er perfekte. Som lærere må vi leve med dette. (Har vi som lærere stillet opgaven vil det imidlertid være svært for eleven at være kritisk og reflektere over mulige fejlkilder og fremtidige forbedringer af den del af undersøgelsen.)

Problemformuleringer elev-eksempler

I nedenstående skema er autentiske eksempler på problemformuleringer fra elever. Eleverne gør i deres undersøgelse brug af lærervalgte tekster plus selvvalgte. Der anvendes både eksplicit taksonomi og mere "dækket" taksonomi i formuleringen af spørgsmålene. Nogle problemformuleringer går tæt på primærteksterne, andre er mindre specifikke, nogle starter med analysen af en primærkilde andre med mere overordnede og indkredsede spørgsmål. Nogle af underspørgsmålene rummer en syntese. I andre vil syntesen mellem spørgsmålene ske når eleven sammenfatter sine resultater som svar på det overordnede spørgsmål.

I denne tankegang er der ikke i forhold til elevens undersøgelse og skriveproces forskel på en opgaveformulering og problemformulering. Forskellen har alene med afsenderen at gøre, ikke formatet. Opgaveformuleringen er eksamens-formuleringen med læreren/skolen som afsender.

Nedenstående problemformuleringer er fra en lærersynsvinkel ikke perfekte, de er udtryk for hvad elever på forskellige faglige niveauer har kunnet magte.

A. Overspørgsmål

Hvordan italesatte rødstrømperne kvindeundertrykkelsen forskelligt fra 60'erne til 70'erne?

Underspørgsmål:

- Hvilke tanker gjorde rødstrømperne sig omkring deres rolle derhjemme og på arbejdsmarkedet?
- Hvordan var basisgruppernes selvopfattelse?
- Hvordan var rødstrømpernes syn på ligestilling?

Kilder:

Interview: Suzanne Giese: Vi har lært at være stolte af at være kvinder

Dokumentar "Vejen er lang". Mette Knudsen

Artikel: Resolution til Danmarks TV. (Tidsskriftet Kvinder)

Jeg vil i min opgave søge at svare på følgende problemformulering:

o Hvordan skildrer bogen »Kvinde, kend din krop« kvindens seksualitet på en nyere måde?

Til at begynde med vil jeg redegøre for, hvilke forventninger samfundet tidligere stillede til kvinders seksualitet, og hvilken belysning der i tidsperioden kom på de seksuelle tabuforestillinger. Jeg vil

undersøge, hvad bogen »Kvinde, kend din krop« udtrykker om kvindens seksualitet og samfundets opfattelse af denne. Hvordan ønskede denne bog at hjælpe kvinder til at opdage og respektere deres egen seksualitet? Hvordan skaber »Kvinde, kend din krop« et sprog mellem alle kvinder? Slutteligt vil jeg diskutere, om oplysningen og de forskellige samtaler resulterede i at hjælpe kvinder til at opdage og respektere deres egen seksualitet.   Jeg vil i min redegørelse anvende bogen »Kvindebevidsthed omkring den seksuelle frigørelse«, der beskriver de tidligere forestillinger om kvinders seksualitet og de nyere tendenser. Jeg vil analysere et udsnit af håndbogen »Kvinde, kend din krop« og her lave en analyse af sproget og argumentationen. På denne måde vil jeg undersøge bogens holdninger til kvinders seksualitet, og hvorledes den skaber et sprog mellem alle kvinder. Jeg vil som afslutning diskutere resultatet af samtalerne. Her vil jeg inddrage interviewet »Vi har lært at være stolte af at være kvinder« af Suzanne Giese.
Jeg vil undersøge holdningen til racespørgsmålet i slut 30'erne   Hvad er Karen Blixens holdning som den ses i foredraget Sorte og hvide i Afrika?   Hvad var den generelle holdning til racespørgsmålet i Danmark?   Afveg Karen Blixens synspunkter fra resten af Danmarks?
Jeg vil undersøge hvordan eksistentialismen kommer til udtryk i Danmarks efterkrigstid for at opfylde det tomrum der opstod efter krigen.   Hvilken rolle havde religion og hvordan kan man sammenligne de kristne svar på menneskets eksistens med de ateistiske svar?   Hvilke forskelle og ligheder er der på Ole Wivel og Martin A. Hansens svar?   Hvordan og hvorfor blev disse to livssyn sat i fokus efter 2. verdenskrig?
Hvordan påvirkede nazisternes censur ytringsfriheden under Anden verdenskrig og blev der gjort modstand gennem teksterne Man binder os på mund og hånd fra 1940 og digtet Neger fra 1942   Jeg vil med hjælp af de taksonomiske niveauer svare på min problemformulering: • Jeg vil redegøre for nazisternes mening med censuren og kravene for ytringsfriheden • Jeg vil analysere om der blev gjort modstand med skjulte budskaber mod besættelsen i sangteksten "Man binder os på mund og hånd" af PH til revyen Dyveke i 1940 og i digtet "Negere" fra 1942 fra bogen Seks uger i Horserød af Viggo F. Møller udgivet i 1945 • Jeg vil med hjælp af et citat af PH om sangteksten diskutere hvordan den "måske" eksisterende modstand påvirkede besættelsen. Til sidst vil jeg med hjælp fra et uddrag af kronikken "Demokratiet skal ikke kriminalisere sine fjender" udgivet i Politiken 15.06.16 diskutere om censuren krænkede ytringsfriheden i Danmark.
Hvordan er det som fange fra KZ-lejr at genoptage sit gamle liv når man kommer fra noget så brutalt for så at vende tilbage til sit normale liv? For at finde frem til det, vil jeg undervejs svare på nogle underordnede spørgsmål, så jeg til slut kan svare på mit overordnede spørgsmål. Jeg vil tage udgangspunkt i bogen Mit liv af Hans Larsen, som handler om hans livserindringer. Jeg vil også sammenligne Mit liv med et uddrag af Primo Levis erindring Hvis dette er et menneske. Jeg vil komme ind på følgende spørgsmål: • Hvad var forudsætningerne for en fange, hvem blev taget og hvilken lejr kunne man komme i? • Hvad er vidnesbyrdlitteratur? • Hvad handler bogen Mit liv om og hvordan udtrykker erindringen de traumatiske oplevelser af at have været fanget i en kz-lejr? • Hvordan er bogen troværdig?
Hvorfor aflyste Danmarks Radio oplæsningen af "Det forsømte forår" den 20.11.1940?   Først vil jeg redegøre for tiden det "Forsømte forår" blev skrevet/udgivet i   Derefter vil jeg analysere mig frem til hvorfor Danmarks radio aflyste oplæsningen af "Det forsømte forår" ved at sammenligne bogen og kritikken af den   Herefter vil jeg vurdere om der er en sammenhæng mellem aflysningen af radioudsendelsen og modtagelsen af "Det forsømte forår"

Problemformulering:

Hvordan påvirkede frigivelsen af porno kønsrollerne og den seksuelle frigørelse?

Underspørgsmål:

Hvad var drømmen bag frigivelsen af porno?

På baggrund af teksten *Pornofrigivelse og kvindefrigørelse*, hvordan influerede frigivelsen af porno de daværende kønsroller blandt mænd og kvinder?

Hvordan mener Joan-søstrene, på baggrund af teksten *Porno – hvad er det og hvad gør vi ved det?* at pornoen ikke opfyldte det der var drømmen med dens frigivelse?

Problemformulering

- Hvordan skildres og modtages autoritets-opgøret i Dan Turélls litteratur?

Dybdegående underspørgsmål:

- Hvilke autoritetsopgør ses i 1970'erne og hvilke foretager Dan Turéll sig?
- På hvilken måde bliver manderollen som autoritet beskrevet i Dan Turélls tekst: "Hver tirsdag"?
- Hvordan bliver provokationen og ironien i Dan Turélls litteratur modtaget?

Jeg vil undersøge hvordan kvindefrigørelsen i 70'erne påvirkede forholdet mellem mænd og kvinder. Jeg har derudover lavet nogle underspørgsmål, som jeg mener kan hjælpe mig med at svare på mit overordnede spørgsmål.

1. Hvordan har kønsrollemønstrene udviklet sig i 70'erne?
2. Hvordan fremstiller Susanne Giese kønsrollemønstrene set fra en kvindes synspunkt
3. Hvordan fremstiller Hans-Jørgen Nielsen kønsrolleændringernes betydning for mændenes selvopfattelse i Fodboldenglen

Hvordan er sammenhængen mellem prostitution og udbredelsen af kønssygdomme i slutningen af 1800-tallet?

1. Hvordan var synet på de prostituerede i slutningen af 1800-tallet eksemplificeret ved bl.a Albertine af Christian Krogh?
2. Hvordan behandlede man kønssygdomme, med et særligt fokus på syfilis, hos de prostituerede i perioden?
3. Hvad betød sædelighedsopfattelser og -fejden for holdningen til og udbredelsen af kønssygdomme?

Jeg vil undersøge Knud Pontoppidans behandling af psykiske syge i slutningen af 1800-tallet og dens hensigt og effektivitet.

- Hvad var Knud Pontoppidans opfattelse af psykiske sygdomme og behandling af disse?
- Hvordan beskriver Amalie Skram Knud Pontoppidans behandlingsmetoder i Professor Hieronimus og hvad er hendes mening om dem?
- Hvordan reagerer Knud Pontoppidan på Amalie Skrams beskrivelse af hans metoder til behandling af psykiske lidelser?
- Hvordan er magtforholdet mellem Amalie Skram og Knud Pontoppidan og hvordan kan det perspektiveres til samtiden?

Evalueringsark forslag

Arket herunder er et eksempel på et evalueringsark, som fokuserer på både feedback, feed-forward og elevens egen refleksion:

Opmærksomhedspunkter:	Feedback	Fremadrettede råd	Elevens egne overvejelser
Indhold			
A. Har du i din konklusion besvaret problemformuleringen?			
B. Er problemformuleringen brugbar for undersøgelsen?			
C. Har du udvalgt og anvendt relevant faglig viden, materiale og metode fra begge fag i din undersøgelse?			
Faglig argumentation:			
A. Er opgaven velargumenteret? Inddrager, analyserer og sammenstiller du dit valgte materiale?			
B. Bevæger du dig både på et redegørende, analyserende og diskuterende niveau?			
C. Argumenterer du med belæg for dine påstande og dokumenterer du undervejs?			
Formidling:			
A. Er opgaven godt disponeret og med sammenhæng mellem delene?			
B. Skriver du korrekt, klart, præcist og ensartet igennem hele besvarelsen?			
C. Er dit sprog fagligt og sagligt? Bruger du fagbegreber?			
Formalia:			

A. Har du relevante og præcise henvisninger og dokumentation			
B. Har du korrekte og fyldestgørende noter og litteraturliste. Er alle kilder oplyst?			
Proces: Hvordan brugte du vejledningen undervejs? Hvordan strukturerede du din undersøgelse og din skriveproces?			
Mundtlig fremlæggelse og dialog			